

Nr 47

Utlåtande i anledning av motion om ett bättre djurskydd.

Tredje lagutskottet har behandlat en inom riksdagens andra kammare och till lagutskottet hänvisad motion, nr 265 av herrar *Werner* och *Fridolfsson* i Stockholm.

I motionen hemställles

»att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådan ändring i 3 § Lag om djurskydd av den 19 maj 1944 att den får följande lydelse:

3 §

När djur — — — det icke överanstränges. Djur må ej pådrivas med redskap som lätt kan sarga eller på annat sätt skada djuret.»

Över motionen har utskottet på sätt föreskrives i § 46 riksdagsordningen inhämtat utlåtande från veterinärstyrelsen. På begäran av utskottet har yttrande därjämte avgivits av Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund.

Gällande bestämmelser

16 kap. 13 § brottsbalken behandlar brottet djurplågeri. Paragrafen avser både de tama och de vilda djuren. Den är grundläggande för den rättsliga regleringen av djurskyddet. Enligt stadgandet skall dömas för djurplågeri till böter eller fängelse i högst två år om någon genom miss-handel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt otillbörligen utsätter djur för lidande.

Lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd (*djurskyddslagen*) avser enligt 1 § vård och behandling av husdjur och av andra djur som hålls i fångenskap. 2—6 §§ innehåller vissa allmänna regler om behandlingen av djur. I dessa ställs bl. a. upp vissa krav på djurens förvaringsrum. Vidare sägs att djur skall förses med erforderligt foder och vatten samt skyddas mot överansträngning och annat lidande. Sålunda stadgas i 3 § *andra stycket* att djur ej må pådrivas eller *agas* med redskap som lätt kan sarga eller på annat sätt skada djuret.

Förarbetena

I det år 1938 avgivna betänkande (SOU 1938: 36), som låg till grund för

1944 års djurskyddslagstiftning anförde utredningsmannen följande om agande av djur (s. 79 f).

Den som tilldelar djur överdriven aga eller vid agande av djur använder uppenbart olämpliga metoder — t. ex. slår djuret med en stör eller metallkätting — gör sig givetvis skyldig till överträdelse av den i 1 § av förslaget meddelade allmänna regeln om djurs behandling, därest till äventyrs icke agan är sådan, att den måste betecknas såsom uppenbart grym misshandel, då allmänna strafflagens djurplågeriparagraf träder i funktion.

Oberoende härav har det emellertid synts utredningsmannen önskvärt att genom särskild bestämmelse i djurskyddslagen söka motverka, att för utdelande av aga använda föremål förses med sådana inrättningar, som väl förhöja effekten av slagen men vilka samtidigt tillfoga djuret onödigt lidande eller sår. I 5 § har därför föreslagits förbud mot att tilldela djur slag med sådana föremål, där metallbeslag, taggar, större knutar eller andra särskilt hårda, vassa eller utstående delar av tillhygget eller vidfästade föremål kunna befaras medföra, att utdelade slag får en ur djurvänlig synpunkt icke önskvärd effekt. Ett sådant förbud kan antagligen bidra till att så inrättade redskap för aga så småningom komma ur bruk. Ett snabbare realiserande av sistnämnda önskemål skulle man kanske ernå genom att förbjuda innehav av på nu ifrågakommande sätt utrustade piskor eller andra föremål, som måste antagas komma till användning vid utdelande av otillåten aga. Ett sådant utsträckt förbud skulle säkerligen även medföra ett underlåtande av åklagarens bevisföring i åtskilliga fall, men det torde å andra sidan — med hänsyn till de förhållanden, som inom lantbruket råda beträffande bland annat förbrukade föremål av olika slag — kunna befaras bli antingen ineffektivt eller oskäligt strängt. Av denna anledning har ett dylikt förbud icke upptagits i förslaget.

Vid remissbehandlingen av betänkandet berördes stadgandet om agande av djur endast i ett fåtal yttranden. Inte i något yttrande ifrågasattes rätten att aga djur. Däremot berörde remissorganen olika metoder att aga, vilka ansågs förkastliga. Sålunda fann *Malmöhus läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott* det direkt olämpligt med förbud mot att använda piska med större knut. *Landssekreteraren i Jönköpings län* ansåg, att det borde närmare klarläggas, huruvida användande av sporre inbegreps under lagstadgandet. *Länsveterinären i Göteborgs och Bohus län* och *Göteborgs djurskyddsförening* önskade förbud mot att använda halskoppel med taggar, vilka vid ryckning i kopplet tränga in i djurets hals. *De svenska djurskyddsföreningarnas centralförbund* hemställde, att i 5 § skulle införas stadgande om förbud jämväl mot att aga djur med stör och vissa andra föremål, mot att sparka djur eller att slå häst eller annat djur på huvudet, benen eller buken samt mot att vid körning konstant rycka i tömmarna. *Norra Hälsinglands djurskyddsförening* föreslår liknande tillägg.

I *propositionen nr 43 till 1944 års riksdag* intogs — i överensstämmelse med grundtanken i 5 § i utredningsmannens förslag — i andra stycket i 3 § bestämmelse om att djur ej må pådrivas eller agas med redskap, som

lätt kan sarga eller på annat sätt skada djuret. *Departementschefen* uttalade i anslutning till förslaget att bestämmelsen bl. a. innebar att användande av sporrar, som var försedda med vassa spetsar, ej var tillåten.

Den föreslagna bestämmelsen, som ej föranledde uttalande av första lagutskottet (utlåtande 1944: 28), godtogs av riksdagen (rskr. 1944: 249).

Motionen

Motionärerna framhåller att förbudet i 3 § djurskyddslagen mot att pådriva eller aga djur med redskap, som lätt kan sarga eller på annat sätt skada djuret, utan tvivel är välmotiverat. Begreppet aga synes dock motionärerna böra utgå ur lagtexten. De anser att uppfattningen att man över huvud taget vid något tillfälle skulle ha anledning att aga ett djur torde vara en relik från en gången tid. I begreppet aga ligger nämligen tanken på bestraffning, en åtgärd som inte längre är relevant i vårt förhållande till djuren, framhåller de.

Enligt motionärerna ger lagrummets nuvarande utformning uppenbarligen vid handen att djur kan »agas» lika väl som »pådrivas» blott det inte sker »med redskap som lätt kan sarga eller på annat sätt skada djuret». De anser därför att ordet »aga» bör utgå ur lagtexten.

Remissvaren

Veterinärstyrelsen avstyrker bifall till motionen medan *Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund* förklarar sig vara överens med motionärerna om att ordet aga bör utgå ur lagtexten. Förbundet föreslår att det omdiskuterade lagrummet får följande lydelse: »Djur får ej pådrivas eller tillrättavisas med redskap, som lätt kan skada djuret.»

Veterinärstyrelsen är av den uppfattningen, att borttagande av bestämmelsen om agande i 3 § lagen om djurskydd kan få en verkan som strider mot motionärernas syfte. Styrelsen anser att en sådan lagändring kan ge intryck av att endast pådrivande med i paragrafen antydda redskap men inte agande med användande av sådana är otillåtet. Ändringen skulle därför enligt styrelsen behöva kompletteras med en med straffsanktion försedd bestämmelse att agande av djur inte får ske. En sådan bestämmelse finner styrelsen emellertid orimlig, emedan den skulle omöjliggöra även lindrigare former av fysisk bestraffning i samband med uppfostran och dressyr av husdjur. Även om det i etiskt hänseende är tilltalande att uppfostra och dressera djur utan tillrättavisningar av detta slag, synes det orealistiskt att kunna lagstiftningsvägen åstadkomma en sådan ordning. Styrelsen anser dessutom, att en lindrigare form av aga i uppfostrings- och dressyr syfte inte är oförenlig med ett iakttagande av bestäm-

melsen i 2 § djurskyddslagen, att djur skall behandlas väl och såvitt möjligt skyddas mot lidande. Styrelsen anför vidare att den nuvarande bestämmelsen i 3 § djurskyddslagen, att djur ej får pådrivas eller agas med redskap som lätt kan sarga eller på annat sätt skada djuret, jämte bestämmelsen i 16 kap. 13 § brottsbalken, att den som genom bl. a. misshandel otillbörligen utsätter djur för lidande dömes för djurplågeri, självfallet inte ger fullständig garanti för att djur inte utsätts för ett agande som överskrider gränsen för vad som synes kunna tolereras. De innehåller emellertid så mycket som man enligt styrelsens uppfattning kan åstadkomma för att förhindra och beivra missförhållanden i ifrågavarande hänseende.

Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund instämmer i de skäl som i motionen anförts för att ordet *aga* skall utgå ur lagtexten. Både detta ord och det i samma mening förekommande ordet »sarga» har en dålig klang och ger associationer av stor grymhet och råhet, anser förbundet. Förbundet anser att texten bör ändras så, att det inte blir tillåtet att piska en styvsint häst eller en besvärlig hund med ett spö eller liknande. Förbundet anför vidare att det naturligtvis är bäst att tillrättavisa ett djur endast med rösten och uppmuntra det med en belöning av något slag, såsom något gott. Det finns dock ofta djur inom vissa släkten, som man måste tillrättavisa mer handgripligt för att fästa djurets uppmärksamhet på vad saken gäller, påpekar förbundet och ger följande exempel. En hund, som plötsligt får vittring av vilt, som han inte får driva, märker inte vanligt tilltal, när hans jaktiver är stor, utan måste genom mer handgriplig tillrättavisning göras uppmärksam på, att han ej får driva vilt. En travhäst, som i tävlingsiver vill bryta sig ur volten och då kan skada både människor och djur, måste få klart för sig, att han måste fortsätta voltandet, tills klartecken ges.

Utskottet

Enligt 3 § andra stycket djurskyddslagen får djur inte pådrivas eller agas med redskap som lätt kan sarga eller på annat sätt skada djuret.

Motionärerna anför att i begreppet *aga* ligger tanken på bestraffning. De anser emellertid att bestraffning är en åtgärd, som inte längre bör förekomma i vårt förhållande till djuren. De hemställer därför att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att nämnda lagrum ändras på det sättet att ordet »aga» utgår ur lagtexten. Innebörden av motionärernas begäran får anses vara att det skall vara förbjudet att *aga* djur.

Ordet *aga* betecknar kroppslig bestraffning som sker i uppfostrings- eller förbättringssyfte. Naturligtvis är det tilltalande om uppfostran och dressyr av djur kan ske utan användande av fysiskt våld. Emellertid förekommer — som remissorganen påpekat — tillfällen då det är nödvändigt att i samband med eller i omedelbar anslutning till att ett djur betar sig på ett icke

önskvärt sätt handgripligt göra djuret uppmärksamt på vad saken gäller. Att bestraffa ett djur när någon tid förflutit efter det att djuret orsakat skada eller annan olägenhet är däremot klart olämpligt. En sådan åtgärd torde bl. a. vara otjänlig från uppfostringssynpunkt. Den i lagrummet förutsatta rätten att aga djur kan enligt utskottets mening inte heller anses innefatta rätt till dylik bestraffning.

På grund av vad sålunda anförts bör motionen inte vinna bifall.

Utskottet hemställer

att motionen II:265 icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 oktober 1969

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK GREBÄCK

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Svante Kristiansson (s) Åkesson (fp), Ebbe Ohlsson (m), Erik Jansson (s), Hansson (s) och fru Landberg (s);
från a n d r a kammaren: herrar Grebäck (cp), Svenning (s), Ekström (s), Sundelin (s), Hedin (m), fröken Anderson (s), herrar Franzén i Träkumla (cp) och Sellgren (fp).